

واژه ها و تعاریف نهایی شده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

واژه های نهایی شده	تعریف نهایی شده
بستری شده	بیماری است که در بیمارستان پذیرش شده و برای دریافت خدمات و مراقبت های درمانی به بخش بستری منتقل شده باشد.
تخت بیمارستانی	به تختی گفته می شود که جهت بستری شدن بیماران برای دریافت خدمات درمانی در بیمارستان تعبیه شده و از امکانات تشخیصی، درمانی، پشتیبانی و خدماتی بهره مند باشد.
تخت ثابت	به تختی در بیمارستان گفته می شود که هنگام تصویب طرح ساخت بیمارستان و یا تصویب طرح توسعه آن توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای بیمارستان در نظر گرفته شده باشد.
تخت فعال (تخت دایر)	به تختی در بیمارستان گفته می شود که دارای امکانات تشخیصی، درمانی، پشتیبانی و خدماتی و پرسنلی و آماده بستری کردن بیماران باشد.
بیماری	وضع غیرعادی جسمی یا روحی است که توسط انحراف از وضعیت طبیعی (سلامتی فرد) مشخص می شود و انجام خدمات درمانی را ایجاب می کند.
بیمارستان	مکانی است که با اخذ مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با استفاده از امکانات تشخیصی، درمانی، بهداشتی، آموزشی و پژوهشی به منظور درمان و بهبودی بیماران سرپایی و بستری به صورت شبانه روزی تاسیس می گردد و به بیمارستان عمومی و تک تخصصی تقسیم می شود.
مرخص شده از بخش	به بستری شدگانی که پس از بهبودی، انتقال یا فوت، بخش را ترک می نمایند، مرخص شده از بخش از بیمارستان می گویند.
مرخص شده از بیمارستان	به بستری شدگانی که پس از بهبودی، انتقال یا فوت، بیمارستان را ترک می نمایند، مرخص شده از بیمارستان می گویند.
بیمارستان عمومی	بیمارستانی است که باید حداقل دارای چهار بخش بستری شامل داخلی، جراحی عمومی، زنان و زایمان و اطفال و بخش های آزمایشگاه، داروخانه، رادیولوژی و فوریت های پزشکی (اورژانس) و تغذیه باشد.
بیمارستان تک تخصصی	بیمارستانی است که در یک رشته تخصصی یا فوق تخصصی پزشکی فعالیت می کند.
درمانگاه	مکانی است که با اخذ مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به صورت شبانه روزی بیماران سرپایی را برای درمان می پذیرد و بر حسب نوع فعالیت به درمانگاه عمومی و تخصصی تقسیم می شود.
درمانگاه تخصصی	درمانگاهی است که منظور ارائه خدمات تشخیصی و درمانی در یکی از رشته های تخصصی پزشکی مانند قلب و عروق و یا تشخیص و درمان یک یا چند بیماری مشخص مانند دیابت که متخصصین رشته های مختلف در آن همکاری می کنند، طبق ضوابط موضوع آیین نامه های مربوطه تاسیس می شود.
درمانگاه عمومی	درمانگاهی است که به منظور ارائه خدمات تشخیصی و درمانی در بیش از یک رشته تخصصی عمومی فعالیت دارد.
مرکز جراحی محدود و سرپایی	به مکانی اطلاق می شود که در آن بیمار پس از انجام جراحی نیازی به بستری شدن نداشته باشد و حداکثر ظرف چند ساعت قادر به ترک مرکز می شود.
داروخانه	موسسه ای است که با اخذ پروانه مخصوص از کمیسیون قانونی ماده ۲۰، تاسیس شده و با داشتن مسئول فنی واجد شرایط به ارائه خدمات دارویی و عرضه دارو، شیر خشک، مکمل غذایی رژیمی، غذاهای کمکی شیرخواران، لوازم مصرفی پزشکی و فرآورده های آرایشی و بهداشتی مجاز مبادرت می نماید.
آزمایش مواد خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و دارویی	فرآیندی است که به منظور اندازه گیری و سنجش کمی و کیفی عوامل شیمیایی، فیزیکی، میکروبی، بیولوژیکی و یا خواص ظاهری در مواد خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و دارویی و مواد اولیه آنها برای کنترل کیفیت و سلامت این

محصولات و یا مواد اولیه آنها انجام می شود.

پروانه ساخت مواد خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و دارویی	پروانه ای است که برای ساخت هر قلم مواد خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و دارویی و فرآورده های مرتبط با آنها صادر می شود و در آن مشخصات کامل فرآورده درج می شود. این پروانه زمانی صادر می شود که موسسه از نظر شرایط فنی و بهداشتی مورد تایید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.
مجوز واردات مواد خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و فرآورده های مرتبط	مجوزی است که برای ورود مواد خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و دارویی و فرآورده های مرتبط به کشور که بر طبق مقررات واردات و صادرات بازرگانی پس از طی مراحل قانونی و بررسی های لازم توسط کارشناسان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی صادر می شود.
گواهی بهداشت صادرات مواد خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و فرآورده های مرتبط با آن	گواهی است که برای خروج مواد اولیه و کالاهای ساخته شده خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی و فرآورده های مرتبط به استناد پروانه ساخت مواد خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی صادر شود.
آزمایشگاه تشخیص پزشکی	واحدی است که بر طبق مجوز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تاسیس شده و در آن آزمایش های بیولوژیک، میکروبیولوژی، سرولوژی، بیوشیمیایی، ایمنوهماٹولوژی، خون شناسی، بیوفیزیکی، سلول شناسی، بافت شناسی، ژنتیک سلولی و ملکولی و سایر آزمایش ها بر روی مواد و نمونه های حاصل از بدن انسان با هدف به دست آمدن اطلاعات جهت تشخیص، پیشگیری یا پیگیری درمان و یا ارزیابی و سنجش سلامت انجام می شود و شامل دو بخش بالینی و تشریحی است.
آزمایشگاه تشخیص پزشکی تشریحی	آزمایشگاه تشخیص پزشکی است که جهت تشخیص بیماری ها از طریق انجام آزمایش های سلول شناسی و بافت شناسی بر روی نمونه های به دست آمده از بدن انسان (زنده و مرده) سر و کار دارد و ممکن است از روش های متنوعی برای این منظور استفاده نماید.
آزمایشگاه تشخیص پزشکی بالینی	آزمایشگاه تشخیص پزشکی است که دارای یک یا تمام بخش های مربوط به آزمایشگاه تشخیص پزشکی به جز فعالیت های مربوط به آزمایشگاه تشخیص پزشکی تشریحی می باشد.
پایگاه بهداشت	واحدی مستقر در مناطق روستایی با بیش از ۶۰۰۰ نفر جمعیت و کلیه مناطق شهری است و جمعیتی حدود ۱۲۵۰۰ نفر را پوشش می دهد پرسنل در آن شامل ماما، کاردان بهداشتی زن، کاردان بهداشتی مرد و خدمتگذار است.
خانه بهداشت	واحدی مستقر در روستا است که غالباً چند روستای دیگر (روستاهای قمر) را نیز پوشش می دهد. جمعیت تحت پوشش هر خانه بهداشت با ۲ مجوز (زن و مرد) حدود ۲۰۰۰ نفر است بهورزان زن و مرد، کارکنان خانه بهداشت هستند که بومی بودن آنها (اسکان در روستای اصلی یا روستاهای قمر) از شرایط ضروری است.
مرکز بهداشتی درمانی روستایی	مرکز بهداشتی درمانی مستقر در روستا است که خانه بهداشت آن روستا و غالباً چند خانه بهداشت از روستاهای همجوار را در پوشش خود دارد. جمعیت تحت پوشش این مرکز حدود ۹۰۰۰ نفر است و در آن پزشک عمومی، کاردان یا کارشناس بهداشتی و در صورت فعال نبودن بخش خصوصی، تکنسین آزمایشگاه و دارویی، بهیار با کمک کادر اداری و با رعایت پزشک فعالیت می کنند. وظیفه اصلی این مرکز، پشتیبانی از خانه های بهداشت، نظارت بر کار آنها و قبول ارجاعات و برقراری ارتباط مناسب با سطوح بالاتر است.
مرکز بهداشتی درمانی شهری	واحدی مستقر در مناطق شهری است که پایگاه های بهداشت را در پوشش خود دارد جمعیت تحت پوشش آن در مناطق شهری که بخش خصوصی فعال دارد حدود ۵۰ تا ۶۰ هزار نفر است و وظیفه عمده آن پشتیبانی و نظارت بر پایگاه های بهداشت تحت پوشش و قبول ارجاعات است. چنانچه منطقه شهری فاقد بخش خصوصی فعال باشد این مرکز، جمعیت کمتری (۱۲۵۰۰ نفر) را در پوشش خود می گیرد و تمامی فعالیت های آزمایشگاه، رادیولوژی و دارویی را نیز خود انجام می دهد. رئیس

این مرکز پزشک است.	
مرکز ارتباطات و فرماندهی عملیات پایگاه اورژانس	مرکزی است که به منظور اطلاع رسانی و فراخوان اورژانس و هماهنگی بین پایگاه - های اورژانس، در مراکز شهرستان ها، شهرهای دارای دانشگاه یا دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی و شهرهای بیش از ۲۵۰۰۰۰ نفر دایر شده است.
مرکز پیام	یکی از واحدهای اورژانس است که در مرکز شهرستان های با جمعیت کمتر از ۲۵۰۰۰۰ نفر احداث می شود و زیر نظر نزدیکترین مرکز ارتباطات و فرماندهی عملیات پایگاه اورژانس آن منطقه فعالیت می کند.
پایگاه ثابت شهری	پایگاه اورژانس ثابتی است که در مراکز شهرستان ها، شهرهای دارای دانشگاه یا دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی و شهرهای با جمعیت بیش از ۵۰۰۰۰ نفر دایر شده است و در ارتباط با مرکز پیام و مرکز ارتباطات و فرماندهی عملیات پایگاه اورژانس می باشد.
پایگاه ثابت جاده ای	پایگاه اورژانس ثابتی است که در شهرهای کمتر از ۵۰۰۰۰ نفر جمعیت و در جاده های پر تردد و یا پر حادثه در محدوده نقاط حادثه خیز مستقر می شود و در ارتباط با مرکز پیام ارتباطات و فرماندهی عملیات پایگاه اورژانس می باشد.
بخش CCU	بخش CCU یک بخش تخصصی پزشکی، پرستاری است که بر اساس موازین علمی و با استفاده از کلیه تجهیزات، تاسیسات، تکنولوژی پزشکی و داروهای لازم مسئولیت مداوا و مراقبت از بیماران مبتلا به عوارض حاد قلبی را عهده دار می باشد.
بخش مراقبت های ویژه ICU	بخشی از بیمارستان است که با استفاده از نیروهای تخصصی پزشکی، پرستاری و کلیه تجهیزات، تاسیسات، تکنولوژی پزشکی و داروهای لازم مسئولیت درمان بیماران را که مبتلا به عوارض حاد و کشنده بوده یا در معرض صدمات خطرناک و جدی می باشند، عهده دار است.

تعاریف نهایی شده سازمان بیمه خدمات درمانی

تعاریف نهایی شده	واژه های نهایی شده
عبارت است از تعداد مراجعات بیمه شدگان به موسسات تشخیصی درمانی اعم از پزشکان، داروخانه ها، پاراکلینیک یا بیمارستان و دریافت خدمت یا کالای درمانی	بار مراجعه
عبارت است از مجموع نسخ ارایه شده از سوی پزشکان طرف قرارداد سازمان بیمه گر به آن سازمان بابت ویزیت یا انجام خدمت از طرف وی برای بیمه شده تحت پوشش سازمان بیمه گر در محل مطب یا موسسه طرف قرارداد و در یک دوره زمانی خاص	تعداد نسخ پذیرفته شده از پزشکان
مجموع نسخ ارایه شده از سوی واحدهای پاراکلینیک طرف قرارداد سازمان بیمه گر به آن سازمان بابت انجام خدمات تشخیصی برای بیمه شدگان تحت پوشش سازمان بیمه گر در محل موسسه طرف قرارداد و در یک دوره زمانی خاص	تعداد نسخ پذیرفته شده از واحدهای پاراکلینیک
کل مبلغی است که از طرف موسسه طرف قرارداد یا بیمه شده از سازمان بیمه گر بابت ارایه خدمات درمانی به بیمه شدگان در دوره زمانی خاص درخواست می شود و شامل هزینه های درخواستی پزشکان، پاراکلینیک، دارو، توانبخشی و بستری است.	هزینه درخواستی درمان از سازمان بیمه گر

کل مبلغی است که توسط سازمان بیمه گر پس از رسیدگی اسناد و کسر تعدیلات فنی به موسسه طرف قرارداد یا بیمه شده بابت ارائه خدمات درمانی به بیمه شدگان در دوره زمانی خاص پرداخت می شود و شامل هزینه های پرداختی پزشکان، پاراکلینیک، دارو، توانبخشی و بستری است.	هزینه پرداختی درمان سازمان بیمه گر
مجموعه خدمات ارائه شده به بیمار که به صورت سرپایی پذیرفته و نیاز به بستری و اقامت بیمار در بیمارستان نمی باشد و شامل ویزیت و خدمات پزشکان، پاراکلینیک، دارو و توانبخشی است.	خدمات سرپایی
کلیه افرادی که مشمول قانون استخدام کشوری می باشند و کسورات باز نشستگی آنان به صندوق بازنشستگی کشوری واریز می گردد و عائله تحت تکفل آنان در قالب این صندوق از مزایای بیمه درمان این سازمان برخوردار می گردند.	بیمه شده کارکنان دولت
کلیه افراد ساکن در روستا که حداقل ۶ ماه از سکونت آنها در روستا گذشته و همچنین عشایر کوچ رو در قالب صندوق روستائیان، تحت پوشش بیمه درمان سازمان قرار می گیرند.	بیمه شده روستایی
کلیه صاحبان حرف و مشاغل آزاد و متقاضیان پوشش بیمه ای که از هیچ یک از صندوق های بیمه ای سازمان بیمه خدمات درمانی، تامین اجتماعی، نیروهای مسلح و کمیته امداد برخوردار نبوده و راساً نسبت به پرداخت ۱۰۰ درصد حق سرانه مصوب اقدام می نمایند و با دریافت دفترچه به عنوان خویش فرما تلقی می گردند.	بیمه شده خویش فرمایان
گروه هایی که از طریق بیمه گزار خود نسبت به انعقاد قرارداد با سازمان بیمه خدمات درمانی یا ادارات کل تابعه اقدام نموده و دفترچه بیمه دریافت نمایند به عنوان بیمه شدگان صندوق سایر اقشار تلقی می شوند مانند خانواده معظم شهدا، جانبازان، طلاب و روحانیون، دانشجویان، مددجویان بهزیستی مشمول طرح نیروی انسانی و اعضای سازمان نظام پزشکی .	بیمه شده سایر اقشار
کلیه افراد فاقد پوشش بیمه، از سوی سایر سازمان های بیمه گر اعم از تامین اجتماعی، نیروهای مسلح و کمیته امداد امام خمینی (ره) یا سایر صندوق های بیمه ای سازمان می توانند با دریافت کارت، نسبت به پوشش بیمه خود و افراد تحت تکفل در صندوق خویش فرمایان تحت عنوان بیمه شدگان بستری شهری اقدام نمایند و صرفاً از خدمات بستری در بیمارستان های دانشگاهی بهره مند می گردند.	بیمه شده بستری شهری

واژه ها و تعاریف نهایی شده وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

عنوان فارسی	تعریف نهایی شده
موسسه آموزش عالی	به هر یک از دانشگاه ها، مراکز آموزش عالی و پژوهشی گ فته می شود که با هدف ترویج، ارتقاء دانش و تربیت نیروی انسانی در زمینه های مختلف علوم و با ضوابط شورای گسترش تاسیس شده باشد.
فضاهای کمک آموزشی	به فضاها و مکان هایی گفته می شود که غیر از کلاسهای درس به منظور کمک در آموزش و پرورش به دانشجویان و دانش آموزان س رويس می دهد . مانند کتابخانه، مرکز کامپیوتر، آزمایشگاه ها و ...
فضاهای آموزش عالی	به مجموعه ساختمان ها، تاسیسات و بناهایی گفته می شود که در بخش آموزش عالی مورد استفاده و بهره برداری قرار می گیرند.
دوره های نوبت دوم (شبانه)	دوره هایی است که دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی با استفاده از فضاهای کالبدی و امکانات بلااستفاده در ساعات بعدازظهر و در مقابل دریافت هزینه های تحصیلی از دانشجو با

کسب مجوز از شورای گسترش برگزار می نمایند.	
دانشجو	به فردی اطلاق می شود که در یکی از دانشگاه ها، مراکز آموزش عالی و یا پ ژوهشی به تحصیل در یکی از رشته های مصوب شورای گسترش اشتغال دارد.
دانشجوی خارجی	فردی است که ملیت و تابعیت غیر ایرانی داشته و در یکی از دانشگاه ها، مراکز آموزش عالی و یا پژوهشی به تحصیل در یکی از رشته های مصوب شورای گسترش اشتغال دارد.
دانشجوی خارج از کشور	به فردی اطلاق می شود که با توجه به ضوابط تعیین شده از سوی شورای گسترش در یکی از دانشگاه های خارج از کشور به تحصیل اشتغال دارد.
گروه تحصیلی	به مجموعه ای از رشته های تحصیلی گفته می شود که از نظر موضوع، محتوا و برنامه درسی هم سنخ و همگون باشند.
گرایش تحصیلی	به شاخه ای از یک رشته تحصیلی گفته می شود که ناظر به یک تخصص مشخص باشد.
رشته تحصیلی	یکی از شعب فرعی گروه ها یا شاخه های تحصیلی است که دارای موضوع، محتوا و برنامه درسی مشخص بوده و حداقل به ایجاد یک کارایی، مهارت یا فن در زمینه ای خاص منجر شود.
دوره ی فراگیر	به دوره ای گفته می شود که افراد علاقمند به آموزش عالی بدون شرکت در آزمون سراسری با رعایت مقررات مربوط در آن پذیرفته می شوند و پس از احراز حد نصاب علمی لازم در دروس تعیین شده به عنوان دانشجو محسوب می شوند.
دوره آموزشی	برنامه آموزشی مدونی که در طی دوره زمانی معین با هدف ارتقاء دانش، تغییر در نگرش، رفتار و ایجاد مهارت یا تخصص در آموزش گیرندگان اجرا می شود و طبق ضوابط معین منجر به صدور گواهینامه پایان دوره می شود.
فرصت مطالعاتی	امتیاز و ماموریتی است که با هدف افزایش کارایی و کارآمدی بخش آموزش عالی، حل مشکلات علمی و فنی کشور، توسعه و تعمیق دانش تجارب اعضای هیات علمی، آشنایی با دست آوردها و دانش فنی جدید و استفاده از همکاریهای علمی بین المللی و داخلی به اعضای هیات علمی طبق ضوابط مربوطه اعطا می گردد.
مقاله علمی	نوشته ای است مبتنی بر تحقیقات و مستندات علمی، ه همراه با منابع و ماخذ که در یکی از مجلات معتبر داخلی و یا خارجی چاپ و منتشر و یا در گردهمایی های علمی ارائه شده باشد.
دانشگاه	موسسه ای است با هدف ترویج، ارتقاء دانش و تربیت نیروی انسانی در زمینه های مختلف علوم و فنون به ارایه ی آموزش عالی و انجام پژوهش پرد اخته و با ضوابط شورای گسترش حداقل از سه دانشکده تشکیل شده باشد.
گروه آزمایشی	مجموعه ای از رشته های مختلف تحصیلی است که با توجه به مواد امتحانی آزمون های سراسری بر اساس ضوابطی معین به وسیله سازمان سنجش آموزش کشور تعریف می شود.
دانشجوی بورسیه	به فردی گفته می شود که در یکی از دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی (داخل یا خارج از کشور و یا بورسیه ترددی) با رعایت ضوابط معین و با استفاده از تسهیلات نهاد بورس دهنده به تحصیل اشتغال دارد.
دانشجوی بورسیه ترددی	دانشجوی بورسیه ای است که در یکی از دانشگاه های خارج از کشور ثبت نام نموده و حداقل نیمی از دوره تحصیلی را در داخل کشور، تحت نظر استاد راهنمای داخلی می گذراند و پس از فراغت از تحصیل، مدرک خود را از دانشگاه خارجی دریافت می نماید.
عضو هیئت علمی تمام وقت	فردی است که صلاحیت علمی و عمومی وی برای ارائه خدمات آ آموزشی و پژوهشی در مراکز آموزش عالی به تأیید مراجع ذی صلاح رسیده و تمام ساعات کار موظف خود را در آن مرکز به تدریس و تحقیق می گذراند.
دانشکده	موسسه ای است که با مجوز مستقل رسمی شورای گسترش در دانشگاه ها و یا به صورت مستقل تاسیس و حداقل در سه رشته تحصیلی فعالیت می نماید.
کتاب دانشگاهی	کتابی است که توسط کادر علمی موسسات آموزشی و پژوهشی در یکی از رشته های فنی و مهندسی، علوم پایه، علوم انسانی، کشاورزی، هنر و غیره تالیف و یا ترجمه شده باشد.
ارز دانشجویی	ارزی است که بر اساس ضوابط نهاد بورس دهنده به دانشجویان ا ایرانی خارج از کشور که از بورس یا ماموریت تحصیل و یا بورسیه آزاد استفاده می کنند، پرداخت می شود.
طرح	مجموعه ای از مطالعات، عملیات و خدمات مشخص و مرتبط را گویند که با هزینه معینی در یک دوره زمانی از قبل تعیین شده برای رسیدن به یک هدف معین انجام گیرد.
طرح تحقیقاتی	عبارت است از مجموعه ای همگون از فعالیت های علمی و فنی دارای زمانبندی، با هدف های مشخص تحقیق و توسعه که توسط مجموعه ای از کارکنان علمی و فنی اجرا می شود.
پایان نامه	اثری است مکتوب مبتنی بر تحقیقات علمی و عملی که توسط دانشجویان دوره کارشناسی

ارشد و دکترای عمومی (حرفه ای) در پایان دوره آموزش عالی برای فراغت از تحصیل ارائه می شود.	
رساله دکترا	اثری است مکتوب مبتنی بر سازمان یافته علمی - پژوهشی که توسط دانشجویان دوره دکترا در زمینه های خاص انجام و منجر به یک نوآوری می شود و در پایان یک دوره آموزش عالی ارائه می شود.
آموزش غیرحضور	آموزشی است که شخص در نظام آموزشی اعم از دولتی و غیردولتی بدون الزام شرکت در کلاس از طریق کلاس های رفع اشکال و یا با استفاده از وسایل ارتباط جمعی به یادگیری مشغول می شود.
پژوهش (تحقیق)	مجموعه فعالیت های منظم و برنامه ریزی شده ای است که هدف آن گسترش دانش موجود، دست یابی به دانش یا فنون جدید، حل مسائل و یا نوآوری در زمینه های مختلف است .
آزمایشگاه پژوهشی	به مکانی گفته می شود که مجهز به وسایل آزمایشگاهی لازم برای انجام آزمایش های پژوهشی در زمینه های علمی مرتبط می باشد.
پژوهش کاربردی	پژوهشی است مبتنی بر دانش حاصل از تحقیقات و یا تجربیات که در جهت به کارگیری روشها، نظریه ها و الگوهای موجود برای ارائه ی تحلیلی از یک پدیده که ممکن است به یافتن راه حلی منجر گردد، صورت گیرد.
پژوهش توسعه ای	پژوهشی که با هدف ترویج پژوهش های بنیادی و کاربردی به منظور استفاده در تولید مواد، فرآورده ها، وسایل، ابزار، فرآیندها و روش های جدید و یا بهبود آنها صورت می گیرد.
پژوهش بنیادی	پژوهشی است که عمدتاً در جهت گسترش مرزهای دانش بدون در نظر گرفتن استفاده عملی از نتایج به دست آمده در تحقیقات انجام می گیرد، که در حال حاضر نتایج آن کاربردی نمی باشد و به دو گروه پژوهش های بنیادی محض و پژوهش های بنیادی راهبردی تقسیم می شود.
پژوهش بنیادی محض	پژوهشی است که بدون توجه به کاربردهای عملی و به منظور گسترش مرزهای دانش صورت می گیرد.
پژوهش بنیادی راهبردی	پژوهشی است که به منظور فراهم ساختن زمینه علمی لازم برای حل مسایل جاری و آتی انجام می شود.
مرکز آموزش عالی	موسسه ای است که برای ارائه خدمات آموزش عالی و پژوهشی از بین دارندگان مدرک دیپلم متوسطه، پیش دانشگاهی یا بالاتر دانشجو می پذیرد و به فارغ التحصیلان خود مدرک کاردانی یا بالاتر می دهد.
آموزشکده	موسسه آموزش عالی است که برای ارائه آموزش در مقطع کاردانی طبق ضوابط معین تاسیس می شود.
پژوهشگاه	موسسه پژوهشی است که با مجوز شورای گسترش تاسیس و حداقل سه پژوهشکده تشکیل شده باشد.
کارشناس پژوهشی	شاغل تحقیقاتی که تحت هدایت و رهبری پژوهشگر در اجرای پژوهش های علمی فعالیت می کند و حداقل دارای مدرک کارشناسی و یا معادل آن از دوره های غیر دانشگاهی یا تجربه کاری معادل آن به تایید مرجع رسمی مربوطه است.
پژوهشگر تمام وقت	به فردی گفته می شود که بیش از ۹۰٪ وقت خود را صرف انجام پژوهش های علمی و فنی می کند، عضو هیات علمی پژوهشی یا آموزشی می باشد و وظایف و نحوه ارتقاء او تابع مقررات هیات علمی پژوهشی دانشگاه ها و موسسات پژوهشی خواهد بود و دارای حداقل مدرک فوق لیسانس (یا معادل آن از دوره هایی غیر دانشگاهی یا تجربه معادل آن به تایید مرجع رسمی مربوطه) می باشد، محققین غیر هیات علمی مراکز تحقیقات و دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترا که در حال انجام پایان نامه خود هستند نیز پژوهشگر تلقی می شوند.
پژوهشگر نیمه وقت	به فردی گفته می شود که کمتر از ۹۰٪ و بیش از ۱۰٪ وقت کاری خود را صرف کمک به پژوهش های علمی و فنی می کند، عضو هیات علمی پژوهشی یا آموزشی در یک گروه پژوهشی یا آموزشی می باشد و وظایف و نحوه ارتقاء او تابع مقررات هیات علمی پژوهشی یا آموزشی دانشگاه ها و موسسات پژوهشی خواهد بود و دارای حداقل مدرک فوق لیسانس (یا معادل آن از دوره هایی غیر دانشگاهی یا تجربه معادل آن به تایید مرجع رسمی مربوطه) می باشد، محققین غیر هیات علمی مراکز تحقیقات و دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترا که در حال انجام پایان نامه خود هستند نیز پژوهشگر تلقی می شوند.
مقطع تحصیلی	یک دوره کامل تحصیلی است که به اخذ یک مدرک تحصیلی مانند دوره ابتدایی، راهنمایی، کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکترای تخصصی، دکترای حرفه ای، دکترای فوق

تخصصی منجر می شود.	
مقاله علمی- پژوهشی	نوشته ای است مبتنی بر تحقیقات و مستندات علمی که در آن یک نوآوری وجود دارد.
مقاله علمی- مروری	نوشته ای است که مروری بر تحقیقات و مستندات علمی که در یک زمینه خاص می نماید.
مقاله علمی- ترویجی	نوشته ای است مبتنی بر تحقیقات و مستندات علمی که در آن نوآوری وجود ندارد و فقط رواج یک موضوع خاص به شکل کاربردی مطرح می شود.
دانش آموخته	فردی است که یکی از مقاطع تحصیلی را با موفقیت پشت سر گذاشته و استحقاق دریافت مدرک تحصیلی مربوطه را داراست.
دانش پذیر	داوطلبی است که شرایط ورود به دوره های فراگیر آموزش عالی را دارد و در موعد مقرر نسبت به ثبت نام در دوره های فراگیر اقدام کرده است.
آموزش پودمانی	نوعی از آموزش های گسسته می باشد که در آن تخصص های علمی و یا مهارت های شغلی در قالب برنامه های مستقل ارائه می شود و در نهایت به صدور مدرک تحصیلی (کاردانی پودمانی) منجر می شود.
فارغ التحصیل	رجوع شود به دانش آموخته
پژوهشکده	موسسه ای است که با مجوز رسمی شورای گسترش ایجاد شده و بر اساس روش های علمی به فعالیت های پژوهشی می پردازد و حداقل از مجموع سه گروه پژوهشی تشکیل می شود.
مرکز تحقیقاتی	رجوع شود به موسسه تحقیقاتی
موسسه تحقیقاتی	مرکزی است که جهت انجام پژوهش های کاربردی و توسعه ای مورد نیاز دستگاه های اجرایی کشور ایجاد گردیده است و بر اساس دستورالعمل های مربوطه دارای مجوز از دستگاه اجرایی ذی ربط می باشند.
دوره پژوهشی	کوچکترین واحد پژوهشی است که با هدف پژوهش در یکی از زمینه های علمی، کاربردی و یا میان رشته ای در یک دانشکده یا موسسه تحقیقاتی تشکیل می شود و دارای حداقل ۵ عضو هیات علمی پژوهشی می باشد.